

Beslutsunderlag
Ansökan om medel för förstudie

Ansökan skickas till:

Mittuniversitetet
hans-erik.nilsson@miun.se
susanna.ohman@miun.se

och Härnösands kommun
anneli.kuusisto@harnosand.se

Namn på förstudie Designkompetens Michael Hardt till förstudien Fastighetsutveckling i småstadskontext	Datum för start av förstudie 2017-09-04	Datum för avslut förstudie 2018-02-15
Sökt belopp 100 000		

Förstudietledare Mittuniversitetet (EVJ), Hélene Lundberg, CER	E-post Helene.lundberg@miun.se	Mobil +46 101428571
Förstudietägare Mittuniversitetet (DES)	E-post mattias.andersson@miun.se	Mobil +46 101427854
Avdelning/enhet DES		
Datum 31 augusti 2017		
Diarienummer		

:

1. Sammanfattning förstudie

Inom Härnösands kommun bedrivs ett arbete med utvecklande samhällsplanering. Syftet med detta arbete till att skapa gynnsamma existensvillkor för kommunens medborgare, organisationer och företag för att öka kommunens attraktionskraft och skapa goda förutsättningar för en hållbar tillväxt. Landstinget Västernorrland förfogar över en fastighet (f d Härnösands sjukhus) i ett attraktivt och centralt läge för vilken det bedöms finnas goda möjligheter att höja nyttjandegraden och utveckla funktioner. Dessa funktioner ska integreras i en större struktur i den berörda delen av staden och man eftersöker visionära och innovativa lösningar som kan ge nya perspektiv och dessutom bidra till att förändra innehåll och omgivningar i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv

Centrum för forskning om ekonomiska relationer (CER) vid Mittuniversitetet bedriver under perioden 2017-06-15 – 2018-02-15 förstudien *Fastighetsutveckling i småstadskontext* inom ramen för samarbetet med Härnösands kommun. Förstudien syftar till att skapa kunskap om hur små stadsmiljöer kan bli mer attraktiva och möta de utmaningar de står inför genom att belysa och analysera hinder och möjligheter med olika verksamheter och boenden i det tidigare sjukhusets lokaler. Vidare syftar förstudien till att skapa en forskningsbaserad grund för att fortsätta att utveckla området på västra sidan av Södra Sundet, mellan Storgatan och det nuvarande småbåtsvarvet (Lundberg, 2017).

Denna kompletterande ansökan till förstudien syftar till att tillföra designkompetens genom Michael Hardt till den pågående förstudien *Fastighetsutveckling i småstadskontext*. Genom att tillämpa designtänkande och designmetodik i förstudiens visionära, innovativa och kreativa delar skall den tillförda designkompetensen utgöra ett stöd för att de övergripande målen nås.

Michael Hardts medverkan i projektet genomförs under perioden 2017-09-04 – 2018-02-15 och kostnaden beräknas till 100 000 kr.

2. Syfte, mål, målgrupp, metod, avgränsning samt leveranser

Syfte

Förstudien övergripande syfte är att ta fram kunskap om hur en transformation av sjukhusets lokaler kan bidra till att utveckla området på västra sidan av Södra Sundet. Genom att identifiera hållbara lösningar, nytänkande såväl som forskningsmässigt belagda, kan förstudien bidra till att långsiktigt höja områdets förutsättningar att erbjuda funktioner, attraktiva boendemiljöer, arbetsplatser och allmänna anläggningar. Utgångspunkten är att transformeringen skall genomföras med en hög grad av återanvändning av befintliga resurser och nyskapande utvecklingsstrategier med fokus på ökad attraktivitet och resurseffektivitet. För att möjliggöra detta är det nödvändigt att generera kunskap och en fördjupad förståelse för hur en transformeringsprocess kan genomföras utifrån existerande förutsättningar (ur ett småstadsperspektiv) samt hur nätverkssamverkan och medborgarengagemang kan bidra till en sådan process. Stadsutvecklingsprojekt är ofta komplexa och genomförs under längre tidsperioder. Projekten omfattar många detaljerade mål och flera frågeställningar måste behandlas parallellt. Därför är det viktigt att i ett tidigt skede identifiera eventuella synergieffekter och målkonflikter.

Syftet med att integrera designkompetens i förstudien är att bidra med designtänkande (Stolterman, 2007) och designmetodik i arbetsprocessen, och därmed vara stöd för att målen i denna uppnås. I de workshops som är del av förstudien, är det designerns roll är att bidra med designmetodik för kreativ problemlösning och utvärdering i syfte att effektivisera och föra arbetet framåt. Designtänkande innefattar också systematiska och effektiva metoder för innovationsutveckling samt professionell metodik för visualisering och kommunikation av resultat (Carlgren, 2013). Vidare kan designtänkande tillföra nya infallsvinklar till förstudien, till exempel när det gäller det mycket viktiga användarperspektivet. Med inkluderande design kan man skapa ett samhälle där produkter, miljöer, funktioner och tjänster är utformade så att dessa kan användas av så många som möjligt oavsett ålder, kön, kulturellt ursprung eller funktionsnedsättningar. Genom att utgå ifrån människors behov kan vi bättre utveckla hållbara och innovativa lösningar för ett mer humanistiskt och inkluderande samhälle (Lorentzen, 2015)

Mål

Förstudien övergripande mål är att med stöd i forskning kring små stadsmiljöer, upplevelseekonomi och strategiska nätverk, identifiera hinder och nyttjandemöjligheter för såväl lokaler som markytor som inte längre fyller det syfte de ursprungligen skapades för.

Vidare skall förstudien också identifiera effektiva och målinriktade arbetsätt för samarbete mellan kommunen, fastighetsägare, berörda myndigheter och övriga intressenter inom de ramar som gällande lagar och regler inom området medger.

Målet med att tillföra designkompetens till förstudien är att designtänkande och designmetodik tillämpade i förstudien visionära, innovativa och kreativa delar skall vara ett stöd för att de övergripande målen nås.

Vetenskaplig metod (för de delar av förstudien som innefattar designkompetens)

- Uppstartsfas: Omvärldsanalys av område och jämförbara projekt.
- Genomförandefas: I förstudien genomförande kommer designtänkande att användas som stöd för projektplanering och ett verktyg för problemanalys, problemlösning och utvärdering.

- Workshopfas: I förstudiens workshops kommer designmetodik att användas.

Avgränsning

Förstudien är begränsad till att på basis av tidigare forskning och jämförbara projekt stödja en transformering av befintliga strukturer (sjukhusfastigheten) i form av byggnader och mark till en ny användning som är hållbar ur ekonomisk, social och miljömässig synvinkel.

Leveranser efter förstudiefasen genomförd

Efter genomförd förstudie kommer resultaten att muntligt och skriftligt presenteras för uppdragsgivarna.

3. Behov/efterfrågan i regionens näringsliv och samhälle

Härnösands kommun har cirka 25 000 invånare varav cirka 17 000 bor i nära anslutning till stadskärnan. Avstånden är förhållandevis korta till arbete, skola och service. Det lilla formatet ger även närhet mellan människor och goda chanser till en fin gemenskap och en trygg miljö för alla. Kommunen har, i likhet med flera kommuner i länet, upplevt en omstrukturering av såväl privata som offentliga verksamheter vilket har lett till en obalans mellan tillgång och efterfrågan på lokaler. I centrala lägen finns ett flertal större byggnader, däribland Härnösands tidigare sjukhus, som genom omstrukturen har tappat sin ursprungliga användning. Genom att transformera den gamla strukturen till moderna, nytänkande och hållbara lösningar för användning av byggnader och mark, kan förutsättningarna för återanvändning av befintliga byggnader och tillgodoseende av nya behov förbättras. Detta innebär ett resurssnålare utnyttjande, att framtida rivningar kan undvikas och att förutsättningar för nyetableringar av såväl arbetsplatser, mötesplatser och bostäder kan tillskapas.

4. Kartläggning kompetens och verksamhet Mittuniversitetet

Avdelningen för Design besitter kompetens inom designmetodik, designtänkande, behovsdriven produktutveckling, Design för Alla, samt kring utvärdering och mätning av användbarhet och upplevelser.

Inom Centrum för forskning om Ekonomiska Relationer (CER) vid Mittuniversitetet finns de kompetenser som behövs avseende fastighetsföretagande, stadskärneutveckling, nätverkssamverkan för innovationer och regional utveckling samt aktionsorienterad forskning.

5. Koppling övergripande strategier

I Härnösands kommuns tillväxtstrategi *Den företagsamma staden med den personliga livsmiljön* är den övergripande målbilden följande: "I Härnösand är vi engagerade och företagsamma – på egen hand eller tillsammans i företag, organisationer och nätverk. Miljön där du lever och verkar ska passa dig och det liv du vill leva – du kan finna din plats både i staden, vid havet och på landet". *Företagsamhet, Utbildningar som grunder och Den personliga livsmiljön* är tre delstrategier för tillväxt, vilka samtliga är hörnstenar för att nå målbilden. Dessutom krävs en samlande *Gemensam kraft* i hela samhället. Vidare är *Hållbarhet – genomsyrar allt* och *Infrastruktur* andra grundförutsättningar för fortsatt tillväxt. Förutom ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner, som vanligtvis räknas in i hållbarhet, inkluderas även att skapa nya affärsmässiga möjligheter.

Av Mittuniversitetets forskningsstrategi framgår att universitetets forskning ska ha hög akademisk kvalitet och vara av relevans för det omgivande samhället. Samproduktion med externa aktörer och ökad extern finansiering ska eftersträvas. Det skisserade projektet har som uttryckligt mål att leverera samhällsnyttig forskning, i detta fall kopplat till en regional partner i form av Landstinget Västernorrland. Samtidigt är förstudien tydligt relaterad till universitetets egna ambitioner genom att de forskningsfält som berörs är centrala kompetenser i CERs verksamhet liksom för de forskare som ingår i projektet. På så sätt inkluderar denna forskning flera av Mittuniversitetets profilområden genom direkt samverkan med regionala partners och med ambitionen att forskningens metoder och resultat snabbt ska kunna omsättas och nyttiggöras för andra än forskarsamhället.

Designavdelningen är nybildad och består av ämnena fotografi, grafisk design, grafisk teknik och industridesign. De gemensamma utmaningar som designområdet står inför ur ett samhälleligt och miljömässigt perspektiv, visar tydligt på behovet att bygga upp en stark forskningsmiljö inom designområdet. Initialt tas ett helhetsgrepp där möjliga forskningsområden identifieras och interna forsknings-samarbeten etableras. På längre sikt behöver avdelningen hitta sin forskningspraktik och hur man skall förhålla sig till olika vetenskapliga perspektiv på design. I denna förstudie ges en möjlighet att undersöka hur designtänkande kan användas som ett strategiskt utvecklingsverktyg. Deltagandet i förstudien ger också möjlighet för Designavdelningen att hitta nya forsknings-samarbeten.

6. Koppling framtida profilområde

Design i dess olika discipliner såsom industridesign, grafisk design, visuell kommunikation, interaktionsdesign och tjänstedesign, befinner sig i ett stadie av stor utveckling. Från att tidigare ha varit ett formgivande hantverk ses design numera som ett kraftfullt verktyg för problemlösning inom en mängd olika områden. Designerns nya roll är att fungera som kreativ moderator i projekt och arbetsgrupper, exempelvis inom olika former av produkt- och tjänstutveckling och innovation (Rowe 1991, Hacker et. Al. 1998, Lockwood 2010, Beckman and Barry 2007, Brown and Wyatt 2010). I denna roll tillhandahåller designern metodik för problemlösning samt utvärderingsmetoder för effektivisering av projektplanering. I den övergripande förstudien tillförs dessa designkompetenser för att undersöka hur små stadsmiljöer kan möta de utmaningar som de står inför i termer av en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling. Förhoppningsvis kommer det utgöra ett gott exempel på vad designkompetens kan tillföra i ett forskningsprojekt av denna typ. Något som i sin tur kan öppna för nya och fortsatta forsknings-samarbeten och förankring i regionens organisationer och näringsliv.

7. Relation forskning och R&D nationellt och internationellt

I beslutsunderlaget till förstudien *Fastighetsutveckling i småstadskontext* (Lundberg 2017) ges en god översikt av forskning som utförts inom området. Flera ledande designuniversitet världen över har nyligen påbörjat forskning kring designtänkande som problemlösning och till detta relaterad forskning. För Designavdelningen och det arbete vi nu utför för att bygga upp forskning finns två forskningsområden av särskilt intresse knutna till förstudien; designtänkande som ett planeringsverktyg och "sustainable slow city". Designforskning i sig kommer inte att utföras i förstudien, men genom projektet förväntar vi oss att få ökad kunskap och insikt i den designforskning som görs inom området.

8. Relationer till andra aktiviteter

Inom ramen för strukturfondsprojektet HåSa ingår delprojektet "Sundsvall kvarteret Noten – en 3D-fastighet". Avsikten med detta projekt är att genomföra en så kallad tredimensionell fastighetsindelning av ett nybyggt kvarter. Det innebär att fastighetsindelningen inte enbart görs vertikalt genom gränsdragning på marken, utan att den även avgränsas i höjd- och djupled (även under markytan).

Konkret medför detta att en 3D-fastighet kan bestå av flera olika fastigheter. Tanken med kvarteret Noten är att olika ägare och verksamheter ska kunna samexistera i en 3D-fastighet. Fastigheten kan därigenom anpassas till den efterfrågan som finns och fyllas med innehåll som inte bara är kommersiellt gångbart utan även skapar synergieffekter genom att komplettera varandra. Liknande lösningar kommer sannolikt att bli aktuella i samband med transformeringen i Härnösand varför erfarenheterna från Noten bör kunna bli värdefulla för Härnösandsprojektet.

Inom HåSa finns även delprojektet Skepparen, ett trygghetsboende som öppnades i kommunal regi i Sundsvall under våren 2016. Boendet omfattar ett 130-tal lägenheter för personer äldre än 70 år. I projektet studeras bland annat ekonomisk, social, miljömässig och kulturell hållbarhet, men också utveckling av affärsmodeller för boendeformen trygghetsboende. Denna typ av boendeform kan även bli aktuell inom sjukhusfastigheten. Erfarenheterna från projektet Skepparen bör därför kunna användas även i Härnösandsprojektet.

9. Partners och andra aktörer

Förstudien kan kopplas till HåSa. Syftet med denna forskning är att bidra till ett hållbart samhällsbyggande i mellersta Norrland. Det ska göras genom att utveckla nya lösningar för framtidens byggande, boende och livsmiljö baserade på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

10. Samhällseffekter

Härnösands kommun står inför stora demografiska utmaningar och behöver därför vara en attraktiv kommun att bo, arbeta och leva i. Ur ett samhällsekonomiskt såväl som ett företagsekonomiskt och hållbarhetsmässigt perspektiv är det värdefullt om befintliga fastigheter kan tillvaratas och transformeras i takt med samhällsförändringar och bidra till att stärka småstadens utvecklingsmöjligheter. En viktig funktion inom nutida design är också att fungera som en problemlösningsmetod för att skapa en hållbar ekonomisk, ekologisk och social samhällsutveckling.

11. Kommunikationsplan

För denna kompletterande ansökan följer kommunikationsplanen det övergripande projektet *Fastighetsutveckling i småstadskontext*:

Löpande projektmöten för att förankra studien inom Härnösands kommun, Landstinget i Västernorrland och Mittuniversitetet.

En solid genomgång av tidigare forskning inom området tillsammans med en teoretiskt förankrad empirisk studie skapar goda förutsättningar för att kunna kommunicera resultat både till praktiskt verkssamma och till forskarsamhället. Flera av Sveriges kommuner står inför liknande utmaningar och en kommun som tillsammans med Mittuniversitetet tar sig an en sådan utmaning på ett strukturerat och systematiskt sätt har goda förutsättningar att få medial uppmärksamhet.

Förutom de närmast berörda parterna (kommun, landsting och fastighetsföretag) ser vi det som värdefullt att även skapa dialog med, och sprida resultaten till, intresserade medborgare.

Kommunikationsinsats	Målgrupp	Tidpunkt	Ansvar
Projektmöten	Projektdeltagare	Kvartalsvis	Projektledare

Möten, intervjuer och workshops med intressenter	Intressenter	Hösten 2017	Projektledare
Skriftlig och muntlig avrapportering	Uppdragsgivare	Februari 2018	Projektledare
Skriftlig och muntlig avrapportering	Forskarkollegor	2018	Projektledare

12. Organisation för genomförande av förstudie

I Miuns förstudie ingår:

Heléne Lundberg, docent i företagsekonomi, CER (projektledare)

Edith Andresen, universitetslektor i företagsekonomi, CER

Christer Strandberg, docent i företagsekonomi, CER

Michael Hardt, Avdelningen för Design

Från Landstinget och dess projekt deltar:

Hans Axelsson, fastighetschef, Landstinget Västernorrland

Olle Bertilsson, miljö- och hållbarhetschef

Härnösands kommun representeras i forskningsförstudien av:

Daniel Johannsson, hållbarhetsfrågor

Hanna Viklund, mark och exploateringsfrågor

Thomas Karlström, stadsarkitekt

Stöd, bl.a. för utformning av kommunikationsplan, erhålls från kommunikatörer vid Mittuniversitetet, Landstinget Västernorrland och Härnösands kommun.

Planerade aktiviteter, tidplan och kostnader för Michael Hardts medverkan i förstudien **Fastighetsutveckling i småstadskontext**:

Aktivitet	Start	Slut	Kostnad
Omvärldsanalys	2017-09-04	2017-10-13	10 000
Planering och genomförande av Workshop 1	2017-09-04	2017-10-27	30 000
Planering och genomförande av Workshop 2	2017-10-16	2017-12-15	30 000
Utvärdering av Workshops	2017-12-04	2018-02-15	30 000
Summa			100 000

I ett längre perspektiv skulle vidare studier kunna genomföras i Interreg-projektform.

Projekt (aktivitet)	Start	Slut
Interreg	2018-07	2021-06

13. Risker

Risker och planerade åtgärder.

Risk	Åtgärd
Tidsbrist bland landstingets och kommunens nyckelpersoner	Etablerande av kontakter med flera företrädare från landstinget och kommunen
Svårigheter att engagera intervjuinformanter	Etablerande av kontakter med flera olika organisationer och medborgare

14. Undertecknande

Undertecknad godkänner enligt §10 i Personuppgiftslagen (PUL, 1998:204), att de personuppgifter om undertecknad som har lämnats i ansökan, får behandlas på sådant sätt och i sådan omfattning som är nödvändig för hantering av ärendet (registrering i diarium o. likn.) och enligt §34 PUL att de publiceras på Internet i information om projektet.

.....
Plats och datum	Förstudieledarens underskrift	Namnförtydligande

15. Referenser

Lundberg, H. (2017) Fastighetsutveckling i småstadskontext - Beslutsunderlag ansökan om medel för förstudie (2017)

Stolterman, E., (2007). Under ytan - en antologi om designforskning, SVID, Rasters Förlag

Carlgrén, L. (2013) Design thinking as an enabler of innovation: Exploring the concept and its relation to building innovation capabilities, Doktorsavhandlingar vid Chalmers tekniska högskola.

Lorentzen, L. (2015) Forskningsstrategi för Industridesignavdelningen, MIUN

Rowe, P G. (1991) Design thinking. MIT press

Hacker, W. et. Al. (1998) Design thinking - Possible ways to successful solutions in product development. Designers. Springer, London, 205-216.

Lockwood, T. (2010) Design thinking: Integrating innovation, customer experience, and brand value. Skyhorse Publishing, Inc.

Beckman, S. and Barry M. (2007) Innovation as a learning process: Embedding design thinking. California management review 50.1 25-56.

Brown, T and Wyatt, J. (2010) Design thinking for social innovation IDEO. Development Outreach 12.1 29-31.